

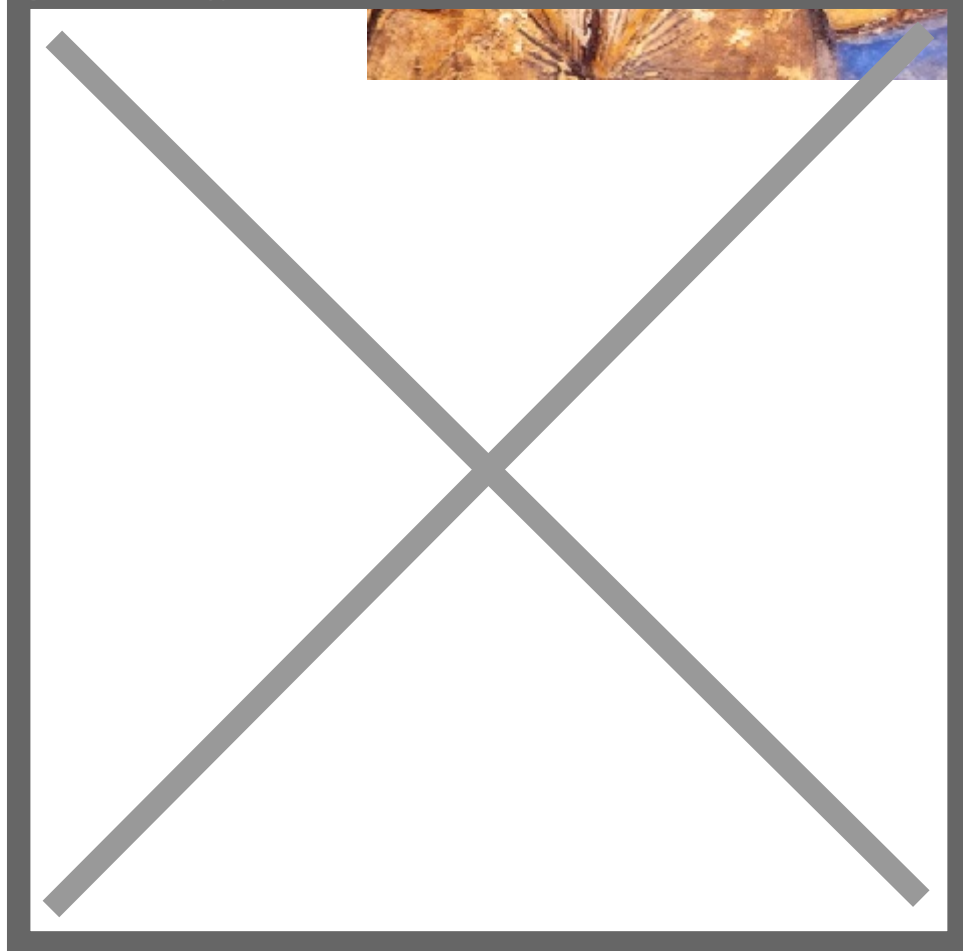
12 Απριλίου 2014

Ο Όσιος Νεόφυτος ο Έγκλειστος, μάρτυρας της Κυπριακής Ορθοδοξίας

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Image not found or type unknown

(Σταύρου Σ. Φωτίου)

Α΄

Αν η Εκκλησία είναι η διαρκής παρουσία της αλήθειας μέσα στην ιστορία, τότε οι Άγιοι είναι η ένσαρκη μαρτυρία της αλήθειας αυτής. Τούτο σημαίνει ότι η περιδιάβαση στο χώρο της ιστορίας έχει νόημα μόνο ως μαθητεία και σπουδή στο ήθος των Αγίων. Γι' αυτό και η κυπριακή ιστορία του Ιβ' αιώνα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη μορφή του αγίου Νεόφυτου του Εγκλείστου.

Γεννημένος ο Άγιος το 1134, όταν γίνεται δεκαοκτώ χρονών κείρεται μονάχος στη Μονή του αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου στον Κουτσουβέντη, όπου παραμένει για επτά χρόνια. Ύστερα από ένα σύντομο ταξίδι στους Αγίους Τόπους, επιστρέφει στην Κύπρο και λαξεύει το 1159 την εγκλείστρα του στην Πάφο, γνωρίζοντας ότι «ουδέν πλέον τούτου καθέξει, καν και του όλου κόσμου φθάση κρητήσαι». Το 1170, αφού χειροτονείται πρεσβύτερος από τον επίσκοπο Πάφου Βασίλειο Κίνναμο, ιδρύει στον ίδιο τόπο μοναστήρι. Εκεί ζει μέχρι το θάνατό του, που συνέβηκε μετά το 1214, σύμφωνα με την παράδοση τη 12η Απριλίου 1219, αφήνοντας στους πνευματικούς του απογόνους μια πλούσια και ανεκτίμητη παρακαταθήκη.

Ο άγιος Νεόφυτος υπέγραφε τα έργα του ως πρεσβύτερος μοναχός και έγκλειστος. Πρεσβύτερος στην πνευματική ηλικία, με γνώση και εμπειρία της ανθρώπινης φύσης, γι' αυτό ικανός να ιερουργήσει μυστικά την καλήν αλλοίωση, να μεταλλάξει τους χιτώνες σε στολή αφθαρσίας. Μοναχός, δείχνοντας μονάχα την αυθεντική ζωή, πρωτοπόρος της εκκλησιαστικής κοινωνίας, μάρτυρας της Τριαδικής Βασιλείας. Έγκλειστος, αφού είχε ακούσει πως αν ο κόκκος του σταριού δεν θαφτεί κάτω στη γη δεν πρόκειται να καρποφορήσει. Μέσα στη μόνωση και τη σιωπή ο έγκλειστος Νεόφυτος έζησε προκαταβολικά τις συνθήκες του θανάτου ώστε να τον υπερβεί, ξέροντας ότι «αν πεθάνεις πριν πεθάνεις, όταν πεθάνεις δεν θα πεθάνεις».

Από το στύλο της εγκλείστρας του ο Άγιος έδωσε το μήνυμα ότι ο κόσμος οφείλει να γίνει θεοφάνεια, έδωσε μαρτυρία πίστης και ελπίδας, αγάπης που ενσαρκώνει τη φιλανθρωπία του Θεού, διακονία που ελευθερώνει και σώζει.

Β΄

Ο έγκλειστος γέροντας της Πάφου έζησε σε μια πολύ ταραχώδη και δύσκολη καμπή της κυπριακής ιστορίας. Τα χρόνια του, χρόνια της ύστερης βυζαντινής περιόδου και της απαρχής της φραγκοκρατίας στο νησί, υπήρξαν για την Κύπρο περίοδος εσωτερικής αποσύνθεσης και διάβρωσης. Η σκληρή φορολογία, η κακή διακυβέρνηση, η οικονομική εκμετάλλευση και η ηθική πτώση υπήρξαν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εποχής.

Το 1155-6 η Κύπρος υφίσταται τις επιδρομές του αρμενίου Πρίγκηπα Θώρου Β' και του δούκα της Αντιόχειας Ρενάλδου Σατιλλιώνος, ο οποίος «διελδών άπασαν την Νήσον, κατέσκαπτε και έφθειρεν όπου ήθελε τας πόλεις (...) επί ημέρας τινάς εμαίνοντο ανά πάσαν την γην, ουδένα ευρίσκοντες τον ανθιστάμενον, ούτε ηλικίαν ούτε φύλον σέβοντες, προς πάντας κατά τον αυτόν τρόπον φερόμενοι».

Το 1158 το νησί λεηλατείται ξανά από τον αιγυπτιακό στόλο, ενώ το 1161 δέχεται την εισβολή του κόμητα της Τρίπολης Ραϋμόνδου Γ'. Όπως μας πληροφορεί ο άγιος Νεόφυτος, νέες επιδρομές γίνονται και μετά το 1170, με καταστρεπτικές συνέπειες για τον τόπο: «και η γη ημών τους συνήθεις καρπούς κατασχούσα κατέκρυψε και τα γεννήματα αυτής ως το πριν σύνηθες ουκ αποδίδωσιν. Όστε και ο σπείρας αρτάβας εξ κατά την θείαν γραφήν μέτρα τρία ποιήσαι ουκ ίσχυσε (...) και ως χόρτον και ως λάχανον τους ημετέρους οι βάρβαροι (...) ελεεινώς και αθλίως, οίμοι, κατέκοψαν».

Το 1175-6 αρχίζει ανομβρία που διαρκεί τρία χρόνια, ενώ η πείνα, οι σεισμοί και η πανούκλα πλαισιώνουν το δραματικό σκηνικό που καταλήγει στη μείωση του πληθυσμού κατά τα δύο του τρίτα. Όλα αυτά, μαζί με τις εκλείψεις του ηλίου του 1176 και του 1178, συνέτειναν στην εξαθλίωση και αποσύνθεση της κυπριακής κοινωνίας. Γράφει ο έγκλειστος Νεόφυτος: «Λιμός ου μέτριος και θάνατος άσχετος, ου μόνον ανθρώποις, αλλά και κτήνεσι και πετεινοίς φθορά πλείστη κατέλαβε• και έκτοτε και μέχρι του νυν λιμοί και λοιμοί και σεισμοί και φθοραί και εμφύλιοι πόλεμοι και αλλεπάλληλοι θλίψεις την χώραν ταύτην ουκ έλειψαν».

Μέσα σ' αυτόν το σπαρασσόμενο από την οδύνη και το κακό, τη βία και την αδικία κόσμο, ο άγιος Νεόφυτος πιστεύει ότι μόνο η καταξίωση της αλήθειας ότι ο άνθρωπος είναι εικόνα Θεού μπορεί να λειτουργήσει ως έναυσμα για την ανακοπή όλης αυτής της πτώσης. Καθένας έχει το δικό του μερίδιο ευθύνης για τα συμβαίνοντα, τυχόν δε αδιαφορία συνιστά έκπτωση της ανθρώπινης συνείδησης. Ο Άγιος στηλιτεύει τον ατομικισμό, την έλλειψη καθολικής ευθύνης, την απουσία πίστης στο Θεό. Γνωρίζει ότι μια κοινωνία με χαλαρούς συνεκτικούς δεσμούς, υπονομευμένη από τη φιλαυτία και τον εγωκεντρισμό, αδυνατεί να διαφυλάξει το μέγιστό της αγαθό που είναι η ενότητα και η κοινή στοχοθεσία.

Γι' αυτό ο Νεόφυτος στρέφεται εναντίον όλων εκείνων που με τη συμπεριφορά τους τραυματίζουν την κοινωνική συνοχή και εκθέτουν την πίστη στην κοινωνικότητα του ανθρώπου. Έτσι με περισσή δριμύτητα στηλιτεύει τους πλούσιους που η αύξηση των αγαθών τους είναι ανάλογη με την αύξηση του εγωισμού τους. «Ει δε, εκ των ιδίων υπαρ-χόντων μη ποιούντες ελεημοσύνην εις το πυρ το αιώνιον αποπέμπονται, τί λοιπόν ουκ αν πάθωσιν οι τα αλλότρια μετά πολλής αναιδείας αρπάζοντες και θλίβοντες και πλεονεκτούντες τους πένητας»; Οι πλούσιοι συμπεριφέρονται ως «θήρες ανήμεροι και ως άρπαγες λύκοι, και αντί του ενδύσαι, μάλλον εκδύουσι και γυμνούς τους πολλούς απεργάζονται, και, αντί του εξάξαι της φυλακής, μάλλον εισάγουσι, και, αντί του επισκέψασθαι ασθενείς, και τους υγιείς ασθενείς διά κακώσεως απεργάζονται».

Ο Άγιος κρίνει και επικρίνει αυτούς που ως κύριο νόημα στη ζωή τους θέτουν τον ευδαιμονισμό και την ευζωία, που βλέπουν τον συνάνθρωπό τους ως αντικείμενο εκμετάλλευσης, αγνοώντας ουσιαστικά ότι με τον τρόπο τους αυτοί οι ίδιοι «τεθνήκασι ζώντες». Η λατρεία του χρήματος, η προτεραιότητα της οικονομίας προκαλεί τη διαστροφή των κοινωνικών σχέσεων, έχει ολέθριες συνέπειες για ανθρώπους και λαούς. Η φιλαργυρία «εστίν η ρίζα των κακών, (...) ή των πολέμων αιτία, (...) ή των εθνών ανταρσία. (...) ή των πολέμων αναστάσια και των αιμάτων αιτία (...) εντεύθεν άπασαι του βίου ανωμαλίας και τάρα-χοι• εντεύθεν απαιωρισμοί και απηνείς αίκιαι και καθείρξεις και θρήνοι και οιμωγαί».

Με την ίδια δριμύτητα ο έγκλειστος Νεόφυτος καυτηριάζει την παρεκτροπή των πολιτικών αρχόντων της εποχής του. Πρωταρχικός στόχος της εξουσίας για τον Άγιο είναι να υπηρετεί τον αγώνα του ανθρώπου για σωτηρία. «Αρχής δε κατόρθωμα ου το άρχειν απλώς, και μόνον σωματικώς φροντίζειν τοις αρχομένοις (...)• τούτων γαρ και κοσμικοί βιοτικοί επιμελούνται απουδαίως• αλλ' ίνα συν τούτοις και ψυχάς ο αρχηγός αρχομένων φροντίζη, ελέγχων, παρακαλών, νουθετών, συμβουλευών, προς μετάνοιαν όνων...».

Ο έλεγχος της αμαρτίας και η νουθεσία προς τους αμαρτωλούς στρέφεται και προς τη δικαστική εξουσία. Ο Νεόφυτος αντιδικεί με τους δικαστές εκείνους που εξαντλούν την αποστολή τους στη νομική-στική αντιμετώπιση των ανθρώπινων προβλημάτων, που αρνούνται να δουν τα αίτια που διαμορφώνουν συμπεριφορές και πρότυπα βίου, που παραθεωρούν εν τέλει την ελευθερία του ανθρώπου. «...και συ μεν προκάθησαι ως ανεύθυνος δήθεν ο μυρίων γέμων κακών, και ως υπευ-θύνους ανηλεώς κρίνεις τους αρχόμενους. Και ουδέν σου κωλύω τήν εξουσίαν. ουδέ σε της προεδρίας διϊστώ, αλλά τούτο διακελεύομαί σοι την σην σωτηρίαν πραγματευόμενος. Έκβαλε πρώτον την δοκόν- αμαρτίαν εκ του οφθαλμού της ψυχής σου, και τότε διαβλέψεις εκβαλύν το κάρφος. ήγουν και αυτών των λεπτοτέρων σφαλμάτων την νόσον, [εκ] του οφθαλμού του αδελφού σου αρχομένου λαού. Και γαρ αδελφός αυτού ει, καν υπερέχεις αυτού και προκάθησαι». Ο άγιος Νεόφυτος αρνείται την περιπτωσιολογική ηθική, ζητά μια κοινωνία με γνωρίσματα την αλληλεγγύη και τον αλληλοσεβασμό των μελών της.

Ο Άγιος καταφέρεται και εναντίον των υποκριτών, σε όποιο χώρο και αν ανήκουν, ιδιαίτερα δε εναντίον των ψευδοευνεβών. Ελέγχει το βάθος της εγωκεντρικής ματαιότητας, συντρίβει τα ψεύτικα προσωπεία, για να ανατάμει το βάθος της καρδιάς. Δεν δέχεται τη φιλανθρωπία που πηγάζει από φιλοδοξία, καυτηριάζει τη φαρισαϊκή ηθική της ελεημοσύνης για το θεαθήναι, ξεσκεπάζει τους συκοφάντες του ήθους της Εκκλησίας: «...συ δε μάλλον περισσεύεις αδικίαν, κλέπτων και αρπάζων και πλεονεκτών, και ίσως εκ τούτων διανέμεις μικρούς οβολούς ή κοσμίσεις εικόνα ή ναόν ανεγείρεις του αγίου του δεινός, και φαντάζεσαι ως μέγα τι κατορθώσας. Και την αγίαν εικόνα, ην εκόσμησας εκ πλεονεξίας, ερρύπωσας μάλλον και ουκ εκόσμησας, περιθείς αυτή τα εκ πλεονεξίας αρπάγματα. Και λέγει προς σεσ ον δήθεν εκόσμησας άγιος: Ίνα τί «υπέλαβες ανομίαν, ότι έσομαί σοι όμοιος»; προσαγωγαί γαρ κλε-πτών και πλεονεκτών βδέλυγμα Κυρίω· «και γαρ παρανόμως προσφέρουσιν αυτάς». «Τίμα δε τον Κύριον από των σων δικαίων πόνων, και απάρχου αυτώ από σων καρπών δικαιοσύνης». Εγώ γαρ εν τη των ουρανών οικώ βασιλεία· εκείνοι δε, ους συ πλεονεκτήσας ηδίκησας, πιέζονται πτωχεία πολλή και χρείαν έχουσιν αναλωμάτων, δηλαδή βρωμάτων, πομάτων, ενδυμάτων και σκεπασμάτων, και δει σε λοιπόν εκείνους ευ ποιείν ως αδικηθέντας εκ σου».

Ο Νεόφυτος δεν μένει μόνο στην άρνηση και την κριτική, «ούχ απλώς διελέγχει, αλλά και διδάσκει» την αλήθεια, αποβλέποντας σε μια κοινωνία που να αποτελεί κοινότητα πνεύματος, που να την χαρακτηρίζει η ίδια αντίληψη για τον άνθρωπο και τη ζωή. Μια κοινωνία που να αναζητά την υπαρκτική αλλοίωση των μελών της, που η πραγμάτωσή της να είναι προσωπικό κατόρθωμα, καταξιωμένο στην

ελευθερία του ανθρώπου. Για τον έγκλειστο Άγιο κοινωνία είναι η ύπαρξη κοινού πνευματικού προσανατολισμού, η αντίληψη του συνανθρώπου ως συνοδοιπόρου στη δραματική πορεία της ιστορίας για τελείωση. Πράγμα που σημαίνει ότι μόνο η αγάπη, ως τρόπος ζωής, μπορεί να αποτελέσει το κέντρο αναφοράς μιας τέτοιας κοινωνίας. Μόνο η αγάπη, κατά το πρότυπο του τριαδικού Θεού, καταφάσκει τη μοναδικότητα και την ενότητα, το πρόσωπο και την κοινωνία. «Έδει δε και ημάς, έδει τους κατ' εικόνα και ομοίωσιν Θεού γεγεννημένους, αγάπην και ομόνοιαν και σπουδήν έχειν προς παν έργον αγαθόν, και μη φθονείν αλλή-λους και δάκνειν και καταβάλλειν δάτερος θάτέρω. Αλλ' ώσπερ ομοούσι-οι πάντες άνθρωποι διά σαρκός και αίματος, και εκ της γης γεγονότες και εις αυτήν βαδίζοντες και εξ αυτής τρεφόμενοι και προς αυτήν επιστρέ-φοντες, και έναν πατέρα έχοντες, τον Θεόν, προς ον και πιατεύσαντες εβαπτίσθημεν, ούτω πάντως έδει και αλλήλους αγαπάν και αλλήλων ανέχεσθαι, και ειρηνεύειν και συγκρατείσθαι αλλήλοις ως συστρατιώται τάχα και δούλοι του βασιλέως Χριστού. Και ώσπερ περί ενότητος και ομονοίας της άγιας Τριάδος ο λόγος εδήλωσεν, όντως έδει και πάντας ανθρώπους ομονοήσαι και συναχθήναι. ως ομοφυείς πάντας, προς της ορδής ημών πίστεως την ενότητα ».

Γ'

Και ενώ η Κύπρος υπέφερε από όλα αυτά τα κακά, νέα δεινά ήλθαν να ταλαιπωρήσουν και άλλο τους δυστυχείς Κυπρίους. Το 1185 ο βυζαντινός πρίγκιπας Ισαάκιος Κομνηνός με πλαστό διάταγμα αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση της Κύπρου. Μόλις σταθεροποιείται ανακηρύττει τον εαυτό του αυτοκράτορα και αρχίζει να κυβερνά βάνουσα και απάνθρωπα το νησί. Γράφει ο άγιος Νεόφυτος για τον Ισαάκιο: «Ελθών εν τη Κύπρω, κρατεί αυτήν και φημίζεται βασιλεύς, και κρατεί αυτήν επί χρόνοις ζ'• εκάκωσε δε ου την χώραν απλώς και των πλουσίων τους βίους καθόλου διήρπασεν, αλλά και τους ιδίους άρχοντας αυτού ποινηλατών καθεκάστην και θλίβων, ώστε πάντας εν αμηχανία διάγειν και τρόπον τινά επιζητούντας φεύξασθαι απ' αυτού». Η αυταρχική και αντιλαϊκή συμπεριφορά του Ισαάκιου προκαλεί βάσανα και νέες συμφορές στους κατοίκους του νησιού. Ταυτόχρονα ο Ισαάκιος, αποκόβοντας την Κύπρο από τον κορμό της αυτοκρατορίας, την αφήνει έκθετη στις εξωτερικές απειλές.

Ο γέροντας της Πάφου, ενώ πικραίνεται γι' αυτήν την πραξικο-πηματική αποσκίρτηση από το βυζαντινό σώμα, που τη θεωρεί συνέπεια της ανευθυνότητας των βυζαντινών αριστοκρατών της εποχής, ανευθυνότητα που την πληρώνει η βυζαντινή περιφέρεια, δεν συγχέει το παροδικό με το μόνιμο, το κίβδηλο με το αυθεντικό, ξεχωρίζει τον ελληνισμό και την ελληνοκαπηλεία. Όταν άλλοι ζητούν να εμπορευθούν την αυτοκρατορία, ο έγκλειστος Νεόφυτος βιώνει πιό πολύ την

πολιτισμική του ταυτότητα.

Η σαθρή διοίκηση του Ισαάκιου και η αποκοπή από τη βυζαντινή πολιτεία οδήγησαν το νησί στην κατάκτησή του από τον άγγλο βασιλιά Ριχάρδο Λεοντόθυμο. Ο κυπριακός λαός γεύτηκε τις ανδραγαθίες των Φράγκων σταυροφόρων. «Ξένα τινά και δυσήκουστα τα τη χώρα ταύτη συμβεβηκότα δεινά, και τοιαύτα, ως πάντας τους αυτής πλουσίους επιλαθέσθαι πλούτου αυτών, (...) και μετά πολλής σπουδής αποπλεύσαι λάθρα προς χώρας αλλοδαπός και προς την βασιλίδαν των πόλεων. Όσοι δε διαφυγείν ουκ ἴσχυσαν, τις ικανός εκτραγωδήσαι τας θλίψεις αυτών, τους ετασμούς, τους δημοσίους φυλακισμούς, την ολκήν των απαιτουμένων χρημάτων, μέχρι χιλιάδων τόσων και τόσων;».

Αιώνες πριν ο Ράνσιμαν απομυθοποιήσει τους σταυροφόρους, ο Νεόφυτος, εκφράζοντας τα αισθήματα της Ανατολής, έγραψε για τον πίο φημισμένο ήρωα της Δύσης: «Κατά δε του ομοίου αυτώ Σαλαχαντίνου ανύσας μηδέν ο αλιτήριος, ήνυσε τούτο και μόνον, διαπράσας την χώραν λατίνοις, χρυσίου χιλιάδων λιβρών διακοσίων». Ο Ριχάρδος δεν ήταν τίποτε άλλο παρά ένας αλήτης, ένας έμπορος εθνών, και ο στρατός του τίποτε παραπάνω από λύκοι. Οι δυτικοί είδαν την Κύπρο ως ένα ακόμα μέρος για λεηλασία και διαμοιρασμό, ως έναν ακόμα τόπο εκμετάλλευσης. Για την ορθόδοξη Ανατολή η Δύση ήταν ένας ακόμα κυρίαρχος, είχε προ πολλού παραμορφώσει το πνεύμα και απωλέσει το ήθος του Χριστού. Ο λαός της Κύπρου έζησε τους σταυροφόρους όχι ως ελευθερωτές αλλά ως κατακτητές, η κατάκτηση δε της Κύπρου «απέβη το προοίμιον πασών των εφεξής σχέσεων Ανατολής και Δύσεως. Η υποταγή των Ελλήνων εις τους Φράγκους ήρξατο δι' ενός άγγλου βασιλέως. Ο Ριχάρδος ο λεοντόδυμος κυριεύων την Κύπρον και υποτάσων τους κατοίκους αυτής υπό την κυριαρχίαν των Λατίνων κατήνεγκε το πρώτον καίριον πλήγμα κατά της εθνικής ελευθερίας του ελληνικού Γένους εκ μέρους των Σταυροφόρων. Ότι δε καλώς κατενοήθη υπό των Σταυροφόρων το δίδαγμα θα ομολογήσωμεν αναμιμνησκόμενοι ότι μόλις 15 έτη μετά ταύτα έτεροι Σταυροφόροι εκυρίευσαν και αυτήν την βασιλί—δα των πόλεων και κατέτεμον τας χώρας του ανατολικού Κράτους εις φεουδαρχικά τιμάρια».

Ο άγιος Νεόφυτος ζει το δράμα της πατρίδας του, βλέπει την ερήμωση και τον πόνο, συμπάσχει για τα συμβαίνοντα στον τόπο κακά. Δεν απελπίζεται όμως. Προσπαθεί να ανεύρει τα βαθύτερα αίτια της τραγωδίας, της αποτυχίας της κοινωνίας του να συγκροτήσει ενιαίο σώμα, αίτια που στη δική του γλώσσα καλούνται αμαρτία. «Ως ίδιον νόμον έταξεν εαυτού έκαστος το ίδιον θέλημα». Ιδού η γενεσιουργός αιτία κάθε συμφοράς και κακού.

Γι' αυτό ο Νεόφυτος δίνει στο λαό του το μήνυμα μιας νέας προσπάθειας για εσωτερική και εξωτερική ελευθερία, μέσα στα δεινά γίνεται ο εμψυχωτής του

παρόντος και ο οραματιστής του μέλλοντος. Γνωρίζει ο έγκλειστος Άγιος ότι πατρίδα δεν είναι τόσο ο τόπος όσο ο τρόπος με τον οποίο νοηματοδοτείται η ζωή και καταφάσκει η ύπαρξη. Πατρίδα είναι οι συγκεκριμένες σχέσεις, η αυτή στάση ζωής απέναντι στις οριακές στιγμές του ανθρώπου, τη γέννηση, τον έρωτα, το θάνατο. «Γνώσκονται πάντες ότι ουχ ο τόπος αλλ' ο τρόπος σώζει τον άνθρωπο».

Ο μέγιστος εχθρός του λαού είναι η απώλεια της αυτοσυνειδησίας του, η φθορά της πολιτισμικής του ιδιοπροσωπίας. Όταν ο Ριχάρδος αναγκάζει τους άρχοντες του νησιού να ξυρίσουν τα γένια τους, ο Άγιος καταλαβαίνει το βαθύτερο λόγο της πράξης, που είναι η προσπάθεια των ξένων να επιβάλουν τον δικό τους τρόπο ζωής. Η πολιτισμική αντίσταση και η πνευματική ελευθερία είναι για τον Νεόφυτο αναγκαίες προϋποθέσεις για υπέρβαση του κακού. «Ανδρεία δε ψυχής πάσης ανδρείας υπέρκειται».

Έτσι ο Άγιος επιτίθεται με σφοδρότητα ενάντια σε όσους αφήνουν την πίστη τους και το δικό τους τρόπο ζωής και συσχηματίζονται με το ήθος των κατακτητών. Με εγκύκλιό του, αφού η επισκοπή Πάφου χηρεύει, ο Νεόφυτος, με αφορμή την καταπάτηση των εθίμων κατά τη μεγάλη Τεσσαρακοστή, στιγματίζει με σκληρή γλώσσα όσους απεμπολούν την παράδοση τους. Η γλωσσική σκληρότητα του Αγίου είναι δικαιολογημένη. Το ήθος του λαού κινδυνεύει. Καμιά ελαστικότητα και ανοχή δεν μπορεί να επιδειχθεί.

Ταυτόχρονα ο Άγιος ζητά από τους πνευματικούς ποιμένες του λαού να δώσουν πρότυπο βίου. «Εκείνος γαρ ποιμήν, ο της ποιμένης επιμελούμενος, ο το απολωλός επιζητών ολοψύχως, ο το πλανώμενον επι-στρέφων, ο το αρρωστούν θεραπεύων, και, ως είπεν ο Κύριος, ο τιθείς την ψυχήν υπέρ των προβάτων αυτού». Ο Νεόφυτος δίνει πρώτος το παράδειγμα. Στα χρόνια της Φραγκοκρατίας γράφει περισσότερο για να εμψυχώσει το λαό. Το 1197, ένα χρόνο μετά την κατάργηση του κυπριακού αυτοκεφάλου και την εγκαθίδρυση λατινικής ιεραρχίας στο νησί, ο Άγιος λαξεύει νέα εγκλείστρα σε πιο ψηλό μέρος του βράχου και μετακομίζει εκεί, στη «Νέα Σιών», στο «ένδον σκοπευτήριο». Το μήνυμα είναι σαφές: όσο πιο μεγάλη είναι η αμαρτία τόσο περισσότερη πρέπει να είναι η άσκηση. Όσο πιο μεγάλη είναι η συμφορά τόσο μεγαλύτερη πρέπει να είναι η προσπάθεια. Η αποκατάσταση της γήινης πολιτείας είναι συνάρτηση της απόστασής μας από την ουράνια Βασιλεία.

Δ'

Έγκλειστος ο άγιος Νεόφυτος δεν περιέπεσε ποτέ σε ένα στείο μονοφυσιστικό ή σε μια φυγή ατομικής σωτηρίας, δεν αδιαφόρησε για τον κόσμο και δεν παραγνώρισε την ιστορία. Η ορθόδοξη του πίστη υπήρξε το κριτήριο για

αντιμετώπιση κάθε κατάστασης. Με τη στάση του έδειξε ότι ο ορθόδοξος μοναχισμός δεν είναι αντικοινωνικός, αλλά αντίθετα είναι η δημιουργία ενός ανακαινισμένου στο φως του Χριστού κόσμου. Έδειξε ακόμα ότι αγιότητα είναι να θέσουμε τα χαρίσματά μας στην υπηρεσία και διακονία του όλου Σώματος. Μετοχή στην Εκκλησία σημαίνει αυτοπροσφορά και αυτοθυσία.

Έγκλειστος και καθοδηγητής ενός ολόκληρου λαού, στυλίτης και ποιητής, θεασάμενος φως «ου δούλον ή κτιστόν, αλλά φως απρόσιτον ενναΐζον αυτοφυώς», αρνούμενος τη λατινική δύση και την ισλαμική ανατολία, εμμένοντας στην ορθόδοξη παράδοσή του, υπερβαίνοντας το παρόν και στοχεύοντας στο αιώνιο, δείχνοντας ποιός είναι ο πρόσκαιρος και ποιός ο αληθινός εχθρός του ανθρώπου, ο γέροντας της Πάφου άγιος Νεόφυτος των «Κυπρίων το καύχημα», «εν άντρω καρτερών», προσέφερε στην ύψιστη επανάσταση, στην επανάσταση του πνεύματος, έδειξε ότι μόνη διέξοδος στις κρίσιμες στιγμές είναι η πίστη στο Θεό και η διαφύλαξη της πνευματικής φυσιογνωμίας του τόπου, μάθημα μέγιστο για όσους ζώντας σήμερα παράλληλες ώρες ζητούν να νοηματοδοτήσουν τα δρώμενα, μαθαίνοντας έτσι ότι από τον ιβ' αιώνα η ταπεινή εγκλείστρα του Αγίου αποτελεί την πνευματική πρωτεύουσα της Κύπρου.

(πηγή:Περιοδικό Σύναξη, τευχ. 31)